

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 34

Prospectie met ingreep in de bodem in kader van de derde fase van de uitbreiding van het kerkhof te Sint-Joris (gem. alken).

Hans Thomas & Petra Driesen
Sint-Truiden 2008

ARON-RAPPORT 34

**ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM
IN KADER VAN DE DERDE FASE VAN DE UITBREIDING
VAN HET KERKHOF TE SINT-JORIS.**

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN DE GEMEENTE ALKEN.

THOMAS H. & DRIESEN P.

**SINT-TRUIDEN
2008**

Opdrachtgever:	Gemeente Alken
Project:	Archeologische prospectie met ingreep in de bodem in kader van de derde fase van de uitbreiding van het kerkhof te Sint-Joris.
Projectcode:	SJ-08-SCH
Datum onderzoek:	11/02/08, 05/03/08
Vergunningsnummer:	2008/1
Naam aanvrager:	Hans Thomas
Naam site:	Terrein kerkhof Sint-Joris – Schoolstraat
Projectverantwoordelijke:	Hans Thomas
Uitvoerend team:	Hans Thomas, Petra Driesen
Bestemming vondsten en opgravingsarchief:	ARON bvba, Diesterstraat 44 bus 201, 3840 Sint-Truiden

Op de teksten en de foto's geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of de bijgeleverde foto's schriftelijk over te maken op info@aron-online.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON b.v.b.a. mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba
Diesterstraat 44 / bus 201
3800 Sint-Truiden

www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel/fax: 011/72.37.95

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	1
I Het onderzoeksgebied	1
II Het onderzoek	5
2.1 Doelstellingen	5
2.2 Organisatie en historiek	5
2.3 Methodiek	5
III Onderzoeksresultaten	6
3.1 Bodemopbouw van het onderzoeksgebied	6
3.2 De archeologische sporen	7
3.3 De archeologische vondsten	7
3.4 Datering en interpretatie van de sporen	7
CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	8
BIJLAGEN	
Bijlage 1: Inplantingsplan proefsleuven	
Bijlage 2: Overzichtsplan sporen	
Bijlage 3: Coupes	
Bijlage 4: Archeologisch archief	

Inleiding

Op 11 februari en 5 maart 2008 werd door ARON bvba aan de Schoolstraat te Sint-Joris een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd. Aanleiding tot deze prospectie was de derde fase van de uitbreiding van het kerkhof te Sint-Joris. In de bouwvergunning van deze uitbreiding was immers door de Entiteit Onroerend Erfgoed van de Afdeling Ruimtelijke Ordening van de Vlaamse Gemeenschap de voorwaarde opgelegd tot het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek voorafgaandelijk aan de uit te voeren werken. Dit proefsleuvenonderzoek diende een dekkingsgraad te hebben van 12%.

Er werd door ARON bvba op naam van Hans Thomas bij het Agentschap Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed een vergunning aangevraagd voor een 'prospectie met ingreep in de bodem'. Deze werd afgeleverd met begindatum 2/10/2007 onder het dossiernummer 2008/1. Aan deze vergunning was een vergunning tot het uitvoeren van een archeologische controle met metaaldetector gekoppeld met als nummer 2008/1(2).

I. Het onderzoeksgebied

Het te onderzoeken terrein is gelegen in het centrum van Sint-Joris, een parochie van de Limburgse gemeente Alken. Deze parochie is van vrij recente oorsprong en bestaat uit een aantal nieuwe wijken, gegroepeerd rondom de St.-Joriskerk (1958-1961).¹

Het terrein dat aan de schoolstraat ligt, wordt in het noorden en oosten geflankeerd door de basisschool Sint-Joris (1938) en in het zuiden door het huidige kerkhof. De spoorwegverbinding Hasselt-Landen, die aangelegd werd in 1847², is op zo'n 35 meter ten westen van het terrein gelegen. Het terrein, met perceelnummer 128B, heeft een totale oppervlakte van ca. 1200 m² en werd tot bij de aanvang van het archeologisch onderzoek als voetbalveld gebruikt (Fig. 5)

Topografisch (Fig. 1) situeert het terrein zich op de noordoostelijke flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde leemrug. De top van één van de oostelijke uitlopers van deze leemrug is op zo'n 350 meter ten zuiden van het onderzoeksgebied gelegen. Het terrein, dat bijna exact op de 50-meter hoogtelijn ligt, helt licht af van het zuidwesten naar het noordoosten. De Simsebeek, die uitmondt in de Oude Herk, situeert zich op zo'n 800 meter ten zuidoosten van het terrein.

Alken behoort tot Vochtig Haspengouw. Op de bodemkaart (Fig. 2) is het te onderzoeken gebied aangegeven als een matig droge zandleembodem, die zandiger wordt in de diepte, met een klei-aanrijdings of textuur B horizont (Lcaz).

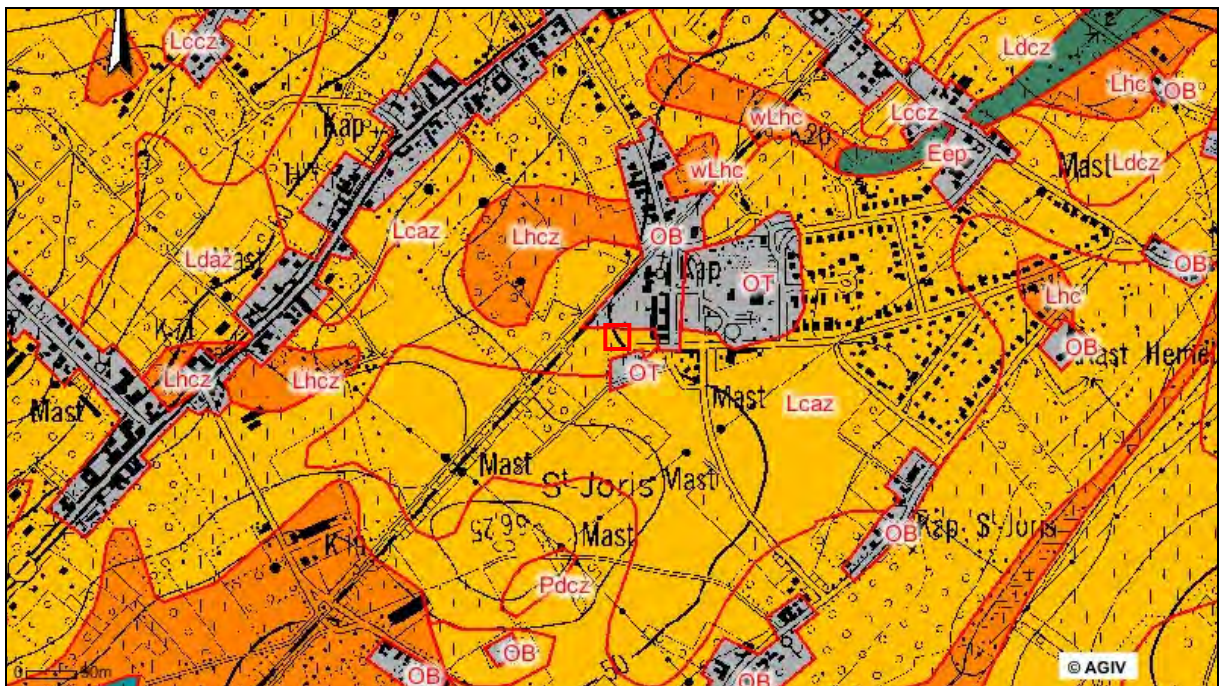
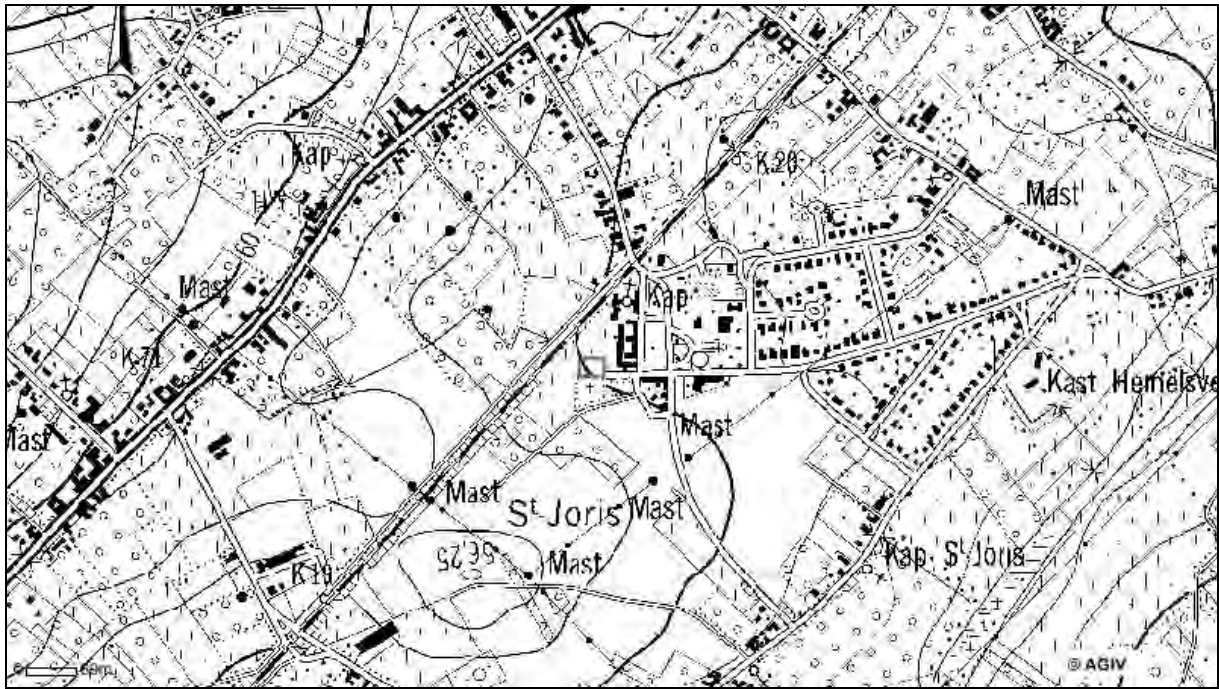
Noch de Ferrariskaart (1771–1778) noch de Atlas van de Buurtwegen (1841) tonen enige sporen van bebouwing op of in de omgeving van de te onderzoek site. Op de Ferrariskaart is de zone ingekleurd als landbouwgebied. Op de Atlas van de Buurtwegen is daarentegen wel reeds te zien dat er in het gebied waar later de parochie Sint-Joris zal ontstaan enkele wegen zijn aangelegd. Zo komt de noord-zuid georiënteerde weg, chemin nr 68, vlak ten oosten van het onderzoeksgebied overeen met de huidige Sint-Jorisstraat. Het pad, sentier 111, dat op zo'n 50 meter ten zuiden van het onderzoeksgebied is aangegeven, bestaat nu nog maar het verdwijnt in westelijke richting tussen de velden. Op de topografische kaart van 1878 is de spoorweg aangeduid. (Fig. 4, 5 en 6)

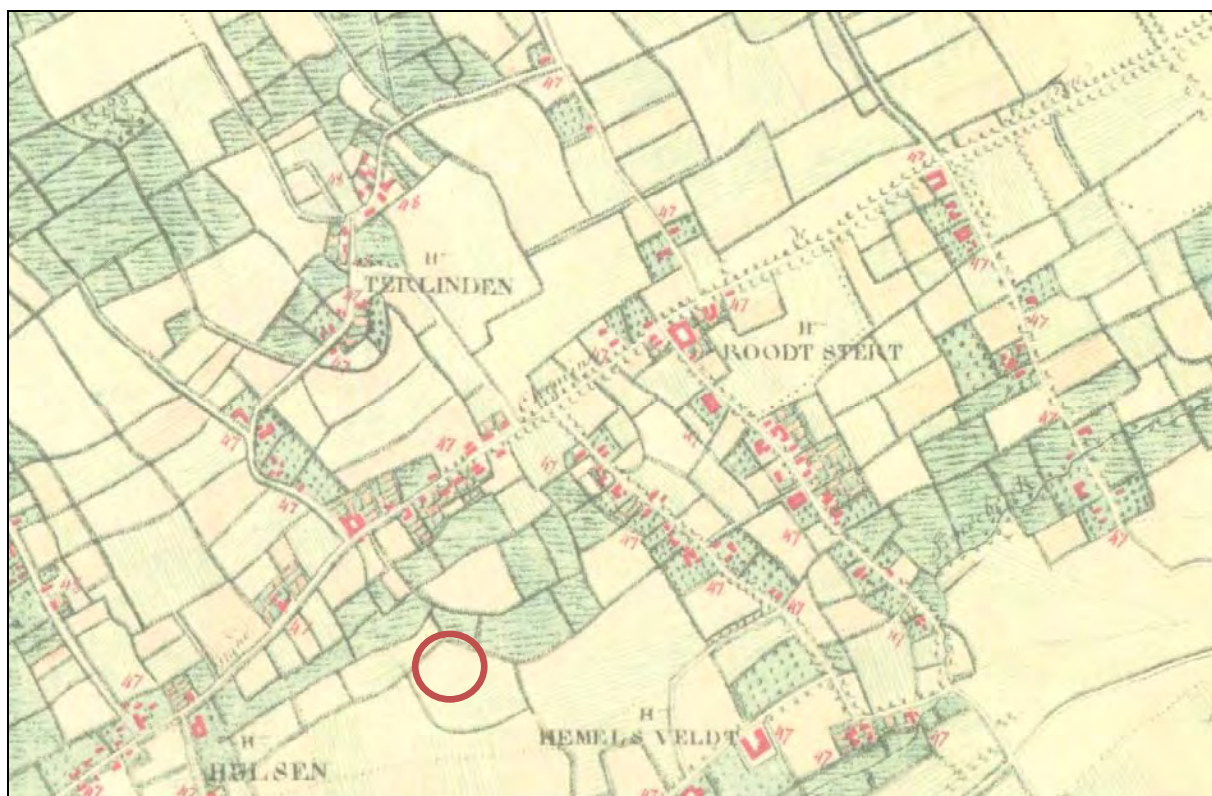
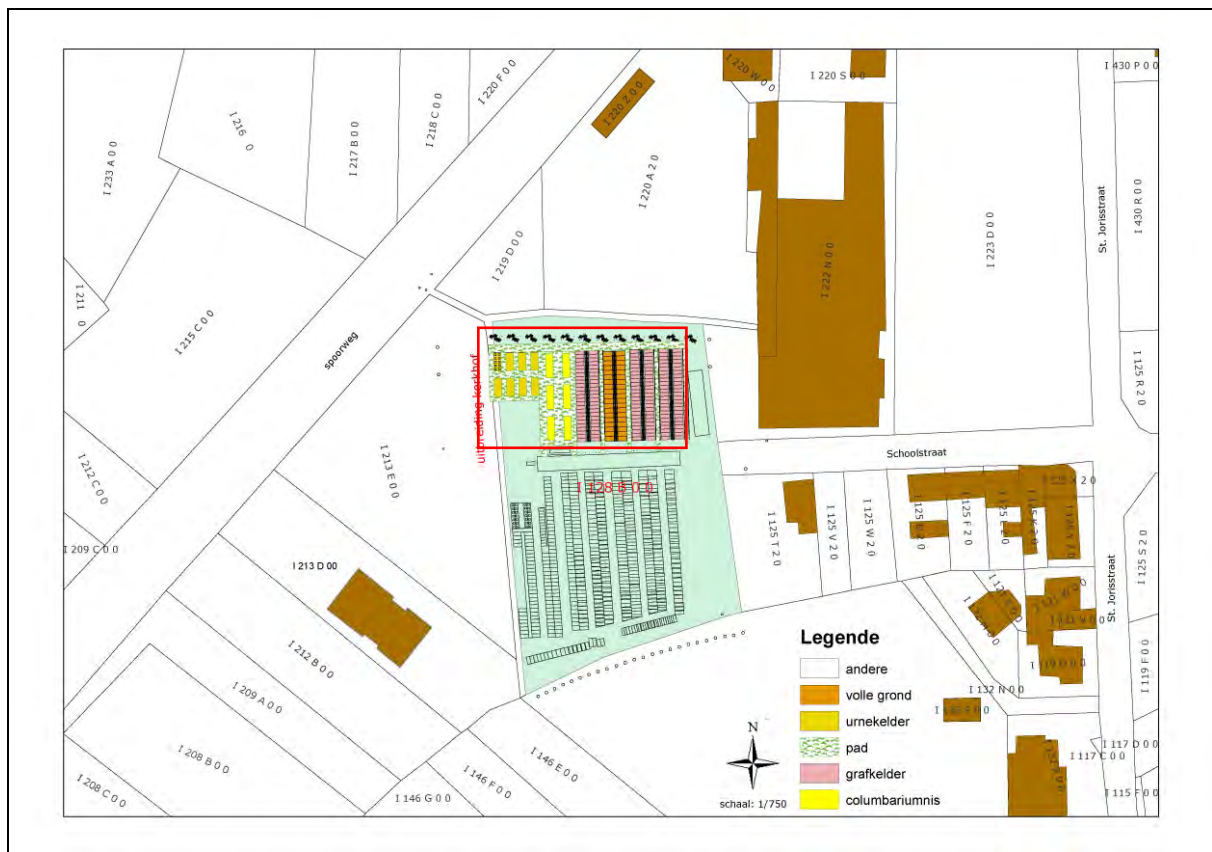
Er zijn momenteel geen archeologische vondsten bekend uit het onderzoeksgebied of ruimer de parochie Sint-Joris. Enkele honderden meters naar het noordwesten echter, in het gehucht Hulsen, aan de overzijde van de steenweg Sint-Truiden-Hasselt, werden resten van een Romeinse villa teruggevonden. De oudste bewoningssporen in Alken dateren uit het Neolithicum, en aan de baan van Alken naar Stevoort (cf. O.-L.-Vrouwstraat) werd de aanwezigheid van een motte geconstateerd.³

¹ <http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris/>

² http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris/toon.xsp?id=1126&base=gebied&qid=sdx_q2&p=1

³ http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris/toon.xsp?id=1126&base=gebied&qid=sdx_q1&p=1

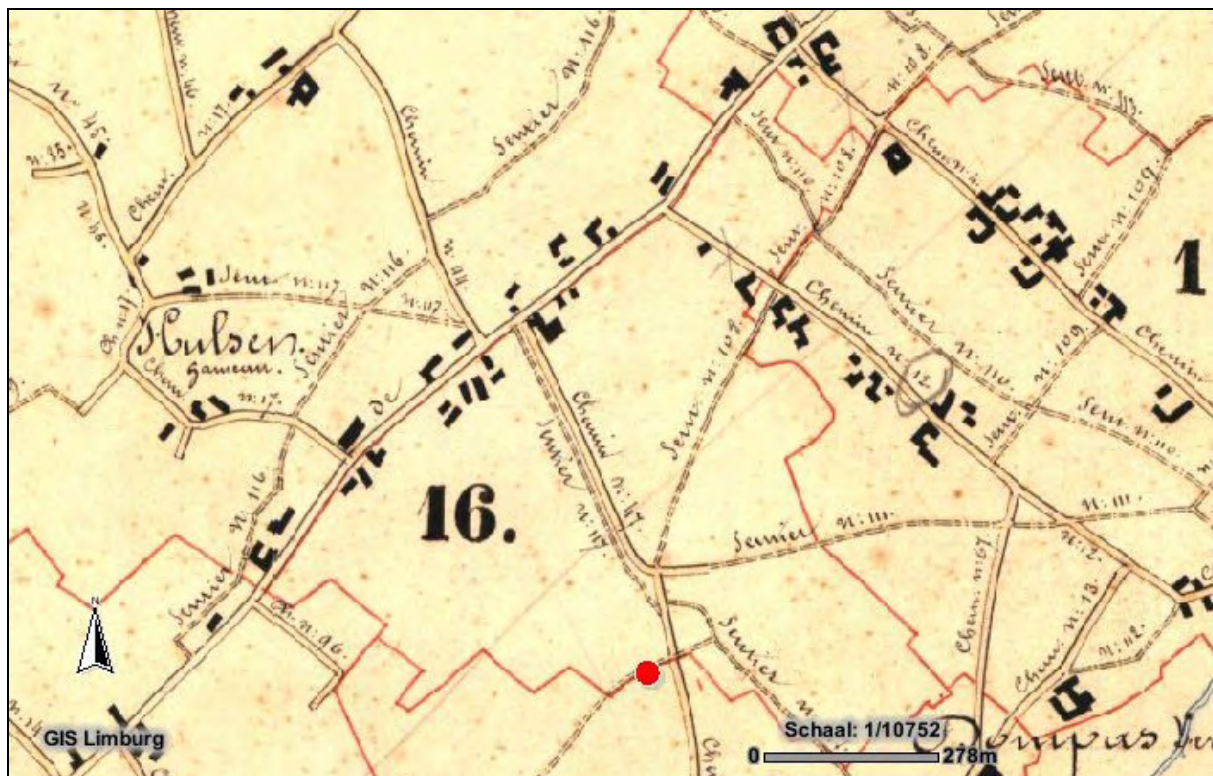

Fig 5. Detail uit de Atlas van de Buurtwegen (1841) met aanduiding van de ligging van het onderzoeksgebied. (Bron: GIS Limburg)

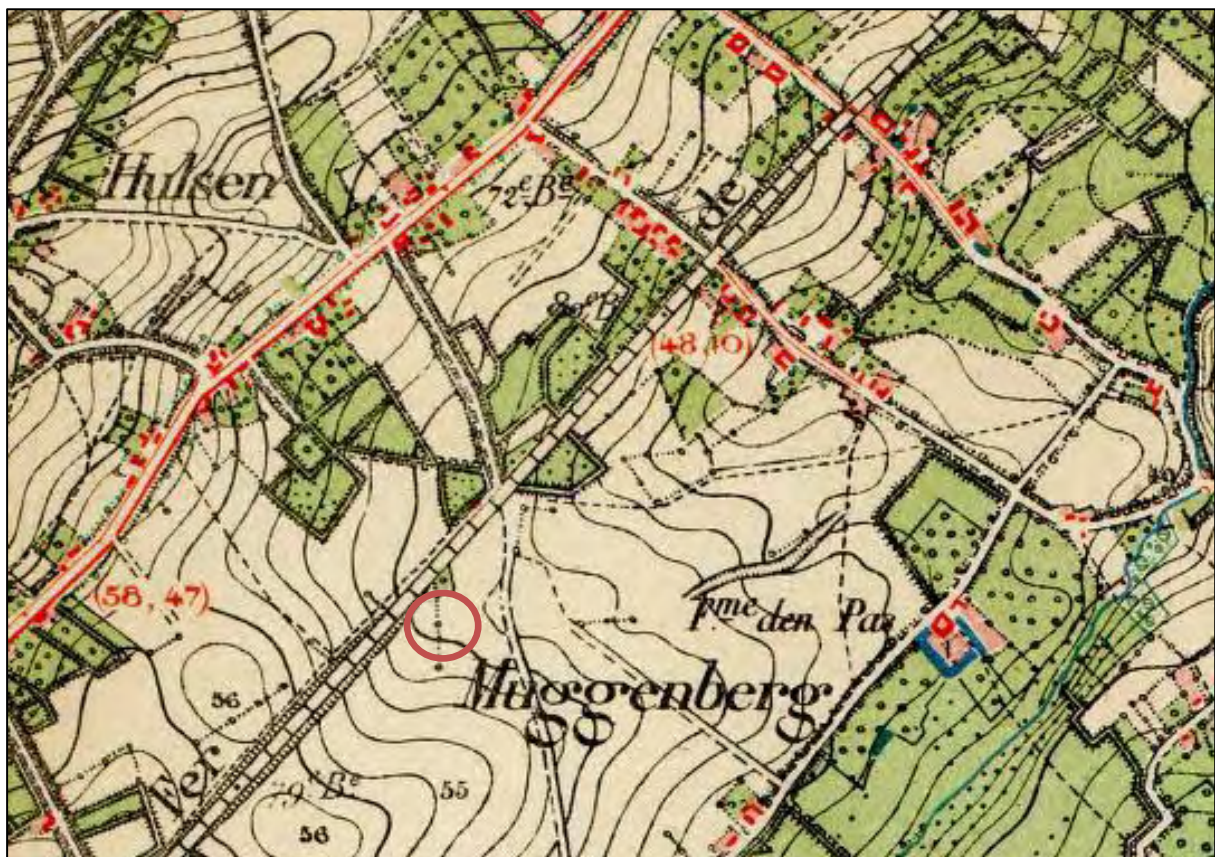

Fig 6. Detail van de topografische kaart van Alken op schaal 1/20000 opgemaakt in 1878 met aanduiding van de ligging van het onderzoeksgebied. (Bron: Direction de la Topographie et de la Cartographie de Wallonie⁴)

⁴ <http://patrimoine.met.wallonie.be/cartotheque/>

II. Het onderzoek

2.1 Doelstellingen

De opdracht bestond uit het uitvoeren van een archeologisch proefsleuvenonderzoek. Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het opstellen van een rapport dat een ruimtelijke en inhoudelijke analyse maakt van mogelijk aanwezige archeologische resten op het onderzoeksterrein. Op basis van dit eindrapport en in combinatie met de door de bouwheer opgemaakte bouwplannen, kan het terrein al dan niet archeologie-vrij worden verklaard, de inrichting van het terrein eventueel worden bijgestuurd, of kan een onderbouwde selectie van bedreigde en te onderzoeken zones worden opgemaakt.

De te onderzoeken oppervlakte bedroeg circa 1200 m². Hiervan diende 12%, zijnde 144 m² door middel van proefsleuven onderzocht te worden.

2.2 Organisatie en historiek

Het onderzoek, in opdracht van de gemeente Alken, werd uitgevoerd door Hans Thomas en Petra Driesen. De gemeente Alken stelde een kraan en machinist ter beschikking. Aron bvba voorzag in een landmeter.

Een eerste poging om de proefsleuven aan te leggen had plaats op 11 februari. Helaas bleek de bodem door de vele regenval zo verzadigd te zijn dat de bandenkraan halverwege de aanleg van de eerste proefsleuf vast kwam te zitten. Er werd dan ook met de gemeente overeengekomen de werken verder te zetten zogauw er een machine met rupsen voorhanden zou zijn. Op 5 maart 2008 werden de overige proefsleuven dan ook aangelegd. Diezelfde dag nog werden de sleuven na registratie dichtgereden. Dit om te vermijden dat spelende schoolkinderen in één van de sleuven zouden vallen.

2.3 Methodiek

Het onderzoeksgebied werd door middel van vier noordwest-zuidoost georiënteerde proefsleuven op de aanwezigheid van archeologische sporen onderzocht. Deze proefsleuven hadden een breedte die schommelde tussen 1,90 à 2,30 meter en een lengte van om en bij de 20 meter. De tussenafstand bedroeg telkenmale 12 meter (*Fig.7 – Bijlage 1*).

Fig. 7. Zicht op het te onderzoeken gebied met de 4 proefsleuven

Het vlak van de vier proefsleuven situeerde zich voor de proefsleuven 1, 2 en 4 in de kleiige textuur-B horizont en dit op een diepte van circa 50 cm onder het maaiveld voor de sleuven 1 en 2 tot 70 à 90 cm onder het maaiveld voor sleuf 4. Het vlak in sleuf 3 situeerde zich in de blauwgrijze laag⁵ op een diepte van circa 50 cm onder het maaiveld. Gezien bij de aanleg van de nissen voor de urnen de bodem hier niet dieper verstoord zou worden, werd ervoor geopteerd om het vlak niet dieper aan te leggen. In proefsleuf 1 en 3 werd lokaal dieper gegraven om een beter zicht te krijgen op het bodemprofiel.

⁵ Zie paragraaf 3.1 'Bodemopbouw van het onderzoeksgebied'.

Alle geattesteerde sporen werden doorlopend genummerd, beschreven en gefotografeerd. Het vlak van de sleuven werd manueel ingetekend op schaal 1:50. De meetpunten die hiervoor werden gebruikt evenals de positionering van de proefsleuven werden door een landmeter ingemeten. Gecoupeerde sporen werden gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20.

De enkele vondsten die werden aangetroffen werden niet ingezameld. Er werd evenwel een sporenlijst opgemaakt op het veld.

Bij de uitwerking van het proefsleuvenonderzoek werd een databank opgesteld met een sporenlijst, een fotolijst en een hoogtematenlijst (*Bijlage 4*). De veldtekeningen en dagrapporten werden gedigitaliseerd.

III. Onderzoekresultaten

3.1 Bodemopbouw van het onderzoeksgebied (*Bijlage 3*)

Fig.8 : Sleuf 4, profiel 1 (Z).

Fig. 9: Sleuf 4, profiel 2 (N).

In alle vier de sleuven konden dezelfde bodemprofielen geattesteerd worden.

Dit bodemprofiel viel op door de aanwezigheid van twee aangevoerde grondlagen juist onder de A-horizont. De bovenste van deze twee lagen was geelbruin tot oranjebruin van kleur, met naast enkele spikkels houtskool, baksteen en steenkool matig tot veel grindbijmenging. De dikte van deze laag schommelde rond de 15 à 20 cm. De onderste, zijnde een licht blauwgrijze tot blauwgrijze zeer compacte laag die een weinig lemig gevlekt was, bevatte naast spikkels houtskool, baksteen en fragmenten verbrande turf en lei, enkele scherven postmiddeleeuws aardewerk. De dikte van deze laag schommelde rond de 20 à 25 cm. (*Fig. 9*)

Onder deze lagen bevond zich de kleiige textuur B-horizont. In de zuidelijke zones van de proefsleuven leek onder de blauwgrijze laag nog een restant van de oorspronkelijke ploegvoor onderscheiden te kunnen worden (Fig. 8).

3.2 De archeologische sporen (Bijlage 2- 3)

In totaal werden verspreid over de vier proefsleuven drie greppels aangesneden. Het betrof één N-Z georiënteerde greppel (S 2) waarop twee NO-ZW georiënteerde greppels (S 1 en S 3) aansloten, die in elkaars verlengde lagen. Deze greppels bleken telkenmale doorheen de blauwgrijze compacte laag gegraven te zijn geweest. De opvulling van de greppels was tweeledig, waarbij de onderste laag bestond uit een mengeling van de blauwgrijze laag en moedergrond en de bovenste laag bestond uit de oranjebruine laag.

Fig. 10. Sleuf 4: S 3.

Fig 11. Sleuf 4: Coupe van S 3.

3.3 De archeologische vondsten

De blauwgrijze compacte laag bevatte enkele post-middeleeuwse *archaeologica*. Zo werd een ijzeren nagel, een steelfragment van een kleipijpje, drie wandfragmenten van verschillende recipiënten in roodbakkend geflazuurd aardewerk en een bodemfragment van een kruik in steengoed aangetroffen.

3.4. Datering en interpretatie van de sporen

Beide aangevoerde lagen kunnen geïnterpreteerd worden als ophogings- of egalisatielagen. De onderste egalisatielaag kan aan de hand van het geassocieerde vondstmateriaal ten vroegste omstreeks het einde van de 16de eeuw, het begin van de 17de eeuw gedateerd worden. Mogelijk kan deze laag in verband gebracht worden met de aanleg van de spoorweg omstreeks 1847. De greppels, die vermoedelijk gegraven werden om de afwatering van de gronden te verbeteren, werden aangelegd nadat het terrein met de compacte blauwgrijze laag was opgehoogd/geëgaliseerd. Bij de tweede egalisatiefase van het terrein waren ze echter reeds in onbruik en werden ze mee opgevuld.

Conclusies en aanbevelingen

Het proefsleuvenonderzoek aan de Schoolstraat te Sint-Joris, uitgevoerd in kader van de derde fase van de uitbreiding van het kerkhof, heeft slechts een drietal greppels opgeleverd die geïnterpreteerd kunnen worden als afwateringsgreppels van vrij recente oorsprong.

Dit geringe aantal sporen, evenals hun interpretatie als afwateringsgreppels, lijkt verder archeologisch onderzoek op dit terrein niet noodzakelijk te maken.

Bijlage 1: Inplantingsplan proefsleuven

Legende

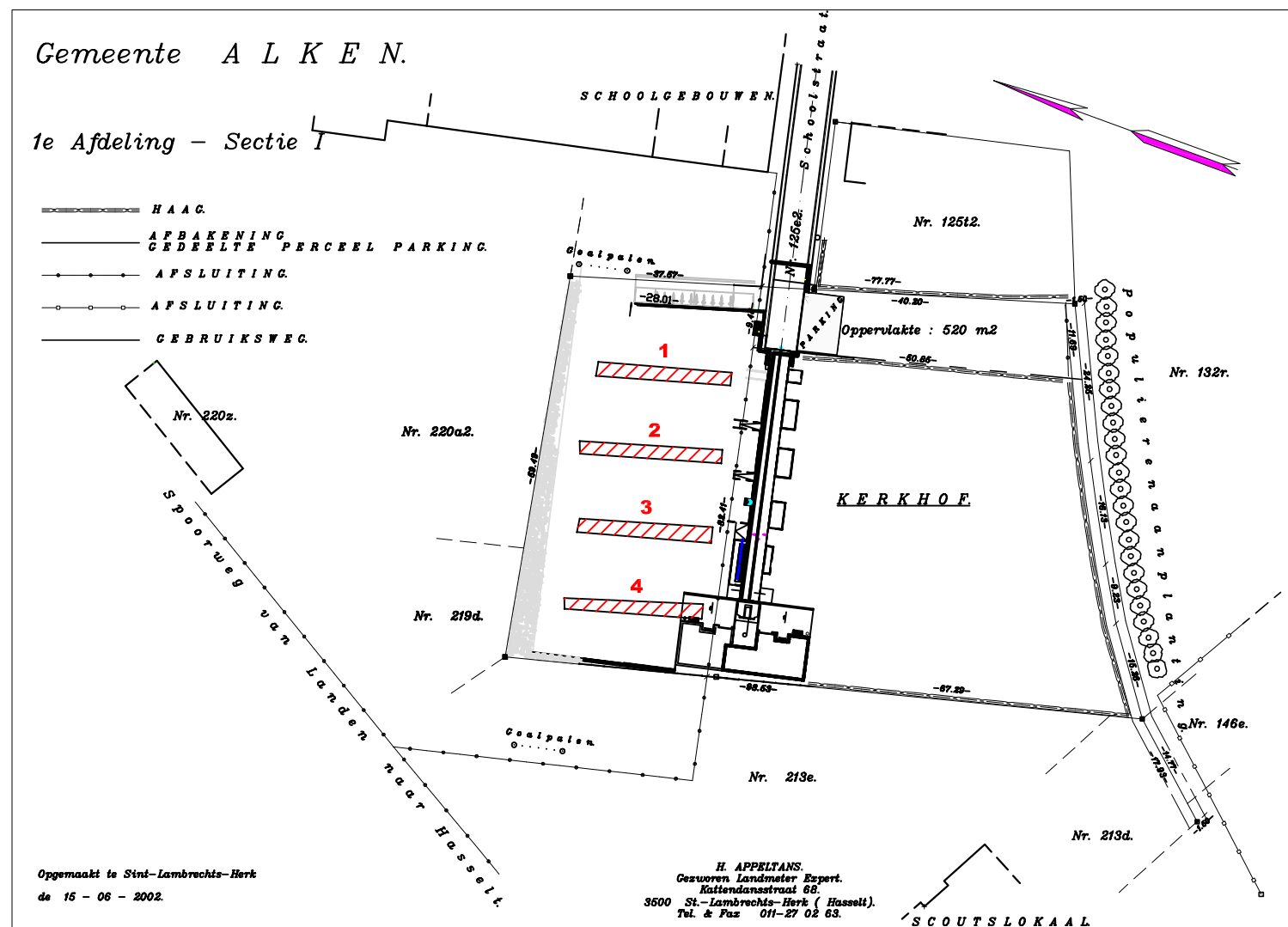
Onderwerp	
-----------	--

Inplantingsplan proefsleuven

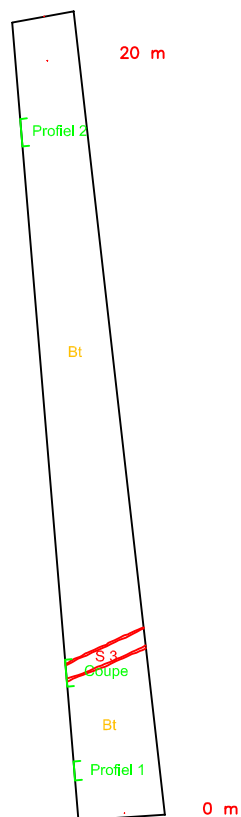
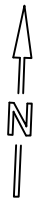
Schaal	1/1000
--------	--------

CAD	H. Appeltans
-----	--------------

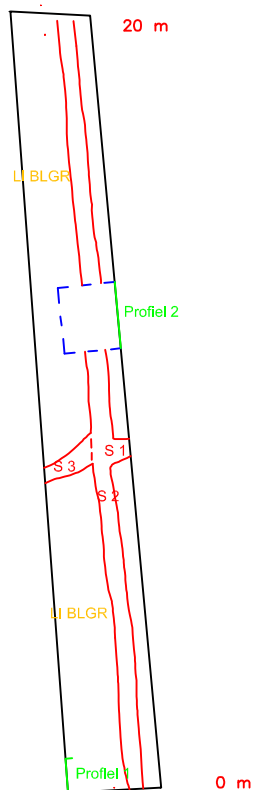
Datum	21 maart 2008
-------	---------------

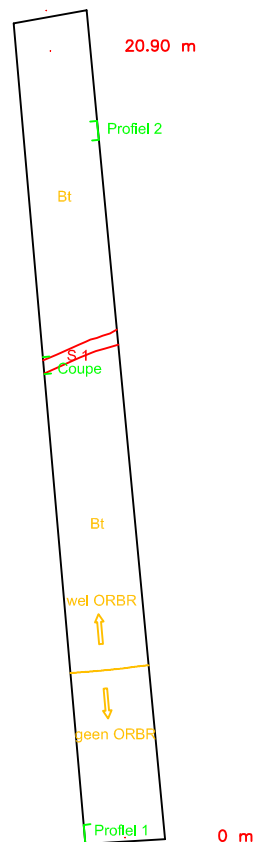
Bijlage 2: Overzichtsplan sporen

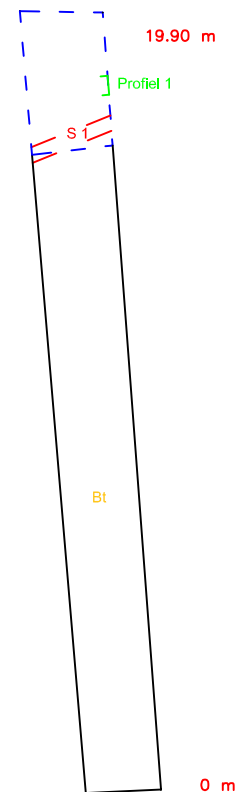
4

3

2

1

SINT-JORIS
UITBREIDING KERKHOF

SJ-08-SCH

Legende

- Sporen
- Zones
- Kijkvenster
- Profiel

Onderwerp

Overzichtsplan
sporen

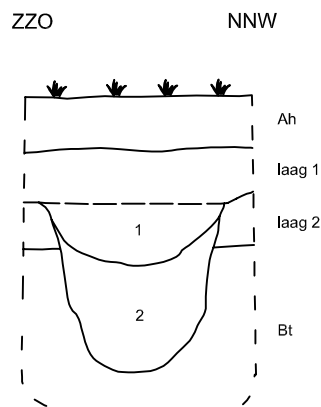
Schaal 1/200

Veldtekening ARON bvba

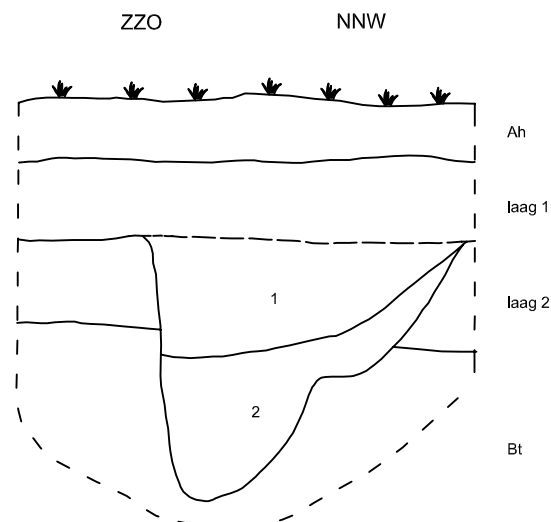
Datum 5 maart 2008

Bijlage 3: Coupes

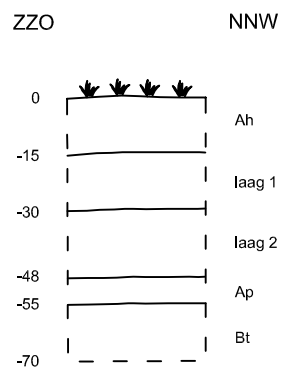
Sleuf 2
Coupe S 1

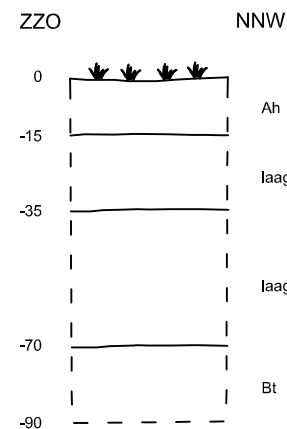
Sleuf 4
Coupe S 3

Sleuf 4
Profiel 1

Sleuf 4
Profiel 2

Bijlage 4: Archeologisch archief

- **Sporenlijst**
- **Fotolijst**
- **Hoogtematenlijst**

Sporenlijst SJ-08-SCH

Spoor	Sleuf	Laag	Vlak	Coupe	Soort	Beschrijving	Vorm	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties
1	1,2,3	0	1	Ja	Greppel	/	Langwerpig	/	KiLe	NO-ZW	MIDP	NT	Gelijktijdig met S 2 en S 3
1	1,2,3	1	1	Ja	Opvullingslaag	/	/	GEBR tot ORBR	KiLe + Gr	/	/	/	/
1	1,2,3	2	1	Ja	Opvullingslaag	Compacte laag	/	LI BLGR tot BLGR + VL LE	KiLe + Sp Hk, Ba, Lei, Sk	/	/	/	/
2	3	0	1	Nee	Greppel	/	Langwerpig	/	KiLe	N-Z	MIDP	NT	/
2	3	1	1	Nee	Opvullingslaag	/	/	GEBR tot ORBR	KiLe + Gr (v)	/	/	/	Gelijktijdig met S 1 en S 3
3	3,4	0	1	Ja	Greppel	/	Langwerpig	/	KiLe	NO-ZW	MIDP	NT	Gelijktijdig met S 1 en S 2
3	3,4	1	1	Ja	Opvullingslaag	/	/	GEBR tot ORBR	KiLe + Gr	/	/	/	/
3	3,4	2	1	Ja	Opvullingslaag	Compacte laag	/	LI BLGR tot BLGR + VL LE	KiLe + Sp Hk, Ba, Lei, Sk	/	/	/	/

Fotolijst SJ-08-SCH

Fotonr	Soort opname	Sleuf	Spoor	Beschrijving	Genomen uit
5964	Profiel	4	/	Profiel 1	O
5965	Overzicht	4	1	Zicht op S 1	W
5966	Overzicht	4	1	Zicht op S 1	W
5967	Overzicht	4	1	Zicht op S 1	W
5968	Overzicht	4	1	Zicht op S 1	W
5971	Profiel	4	/	Profiel 2	O
5972	Detail	4	1	Coupe van S 1	O
5975	Detail	4	1	Coupe van S 1	O
5976	Overzicht	3	/	/	Z
5977	Overzicht	3	/	/	Z
5978	Overzicht	3	/	/	Z
5979	Overzicht	2	/	/	Z
5980	Overzicht	2	/	/	Z
5981	Overzicht	1	/	/	Z
5982	Overzicht	1	/	/	Z
5983	Overzicht	Terrein	/	/	ZO
5984	Overzicht	Terrein	/	/	O
5985	Overzicht	Terrein	/	/	NO

5986	Overzicht	Terrein	/	/	N
5987	Overzicht	Terrein	/	/	N
5988	Overzicht	1-2	/	/	N
5989	Overzicht	3-4	/	/	N
5990	Profiel	3	/	Profiel 1	O
5992	Profiel	3	/	Profiel 2	W
5994	Profiel	2	/	Profiel 1	O
5995	Detail	2	1	Coupe van S 1	O
5996	Detail	2	1	Coupe van S 1	O
5997	Overzicht	2	1	Zicht op S 1	N
5998	Overzicht	2	1	Zicht op S 1	W
5999	Profiel	2	/	Profiel 2	W
6000	Profiel	1	/	Profiel 1	W
6001	Detail	1	/	/	W

Hoogtematenlijst SJ-08-SCH

VP:	48,96 m	DAGHOOGTE:	0 m	DATUM:	5/03/2008
------------	----------------	-------------------	------------	---------------	------------------

Nr.	Putnr.	Onderwerp	Hoogte	TAW	TekNr.
1	1	Ter hoogte van 1meter	-0,45	48,51	/
2	1	Ter hoogte van 15 meter	-0,15	48,81	/
3	2	Ter hoogte van 0 meter	-0,46	48,50	/
4	2	Ter hoogte van 20,90 meter	-0,54	48,42	/
5	3	Ter hoogte van 0 meter	-0,40	48,56	/
6	3	Ter hoogte van 20 meter	-0,40	48,56	/
7	4	Ter hoogte van 0 meter	-0,90	48,06	/
8	4	Ter hoogte van 20 meter	-0,90	48,06	/

